

Knesset stemt voor de doodstraf: gevaarlijke ontwikkeling

De Knesset heeft gisteren ingestemd met een nieuwe wet, die het opleggen van de doodstraf een stuk eenvoudiger maakt.

Het Israelische parlement maakte deze keuze, ondanks de internationale druk. Het gaat om een zeer omstreden wet, ingediend door een nog meer omstreden persoon: minister Ben Gvir. Het instemmen met dit soort wetten is een gevaarlijke ontwikkeling, die de Israelische rechtsstaat bedreigt.

Doodstraf

Formeel was het al mogelijk om de doodstraf op te leggen in Israel, hoewel de praktijk laat zien dat het bijna nooit gebeurt. Het bekendste vonnis is natuurlijk het proces tegen Adolf Eichmann, die in 1962 is opgehangen. Maar deze nieuwe wet brengt hier een radicale verandering in. De wet heeft meerdere problematische aspecten.

De wet schrijft voor dat bij daders van dodelijke terreurdaden de doodstraf verplicht opgelegd moet worden. Het gaat dus eigenlijk om een verplichte straf. Rechters kunnen hier wel van afwijken, maar alleen in speciale gevallen. Dat is al een zeer verontrustend aspect, waarmee de wetgever eigenlijk op de stoel van de rechter gaat zitten.

Een tweede aspect is het feit dat er geen hoger beroep mogelijk is tegen het vonnis. Bovendien moet het vonnis binnen 90 dagen uitgevoerd worden. Dat is zo mogelijk nog verontrustender. Er moet de mogelijkheid zijn om het vonnis te herzien. Daarnaast is het ook zo dat niet alle rechters in hoeden te stemmen met het vonnis.

Knesset stemt voor de doodstraf: gevaarlijke ontwikkeling

Palestijnen

De wet is daarnaast zo opgesteld dat in de praktijk alleen Palestijnen de doodstraf zullen krijgen. De wet is vooral gericht op de militaire rechtbanken. Israeli's die wonen op de Westelijke Jordaanoever worden hier niet berecht. Formeel is het ook mogelijk om de doodstraf op te leggen aan Israeli's in burgerlijke rechtbanken. Maar de straf volgt alleen als de dodelijke terreurdaad gericht is op het ontkennen van het bestaan van de staat Israel. Joodse inwoners van Israel die dodelijke terreurdaden uitvoeren zullen hier niet onder vallen.

Overigens is het zo dat de daders van 7 oktober 2023 niet vallen onder deze nieuwe wet. De wet gaat alleen gelden voor nieuwe gevallen. Er zit nog een nieuwe wet in de pijpleiding die ervoor moet zorgen dat ook de daders van 7 oktober 2023 de doodstraf kunnen of zelfs zullen gaan krijgen.

Rechtse druk

Het wetsvoorstel komt uit de koker van de partij van minister Ben Gvir. Hij stelde dat dit één van de belangrijkste wetten ooit is. Hij noemde het ook een historisch moment van rechtvaardigheid. Bovendien bedreigde hij de coalitie openlijk. Als premier Netanyahu niet zou instemmen met de wet, dan zou hij de coalitie laten vallen. Eerder sprak premier Netanyahu nog wel zijn zorgen uit over de wet, maar de meest scherpe kanten zijn er nog van afgehaald. Het laat zien dat de Israelische politiek eigenlijk onder controle staat van zeer rechtse partijen, waarmee premier Netanyahu in zee is gegaan. Na de goedkeuring van de wet openden minister Ben Gvir en zijn partijgenoten zelfs de champagne

Het idee is dat deze wet terreur beter zou kunnen bestrijden. Die wens is wel te begrijpen, gezien de vele terreurdaden. De grote vraag is of deze hardere aanpak het geweld gaat stoppen. De wet volgt op vele rapporten, waaruit blijkt dat de behandeling van Palestijnse gevangen zeer verslechterd is. Ook dat gebeurt onder het bewind van dezelfde minister Ben Gvir. Dat is ten eerste een groot probleem voor de Palestijnse gevangenen. Zij worden vaak verdacht van zeer ernstige misdrijven, maar de behandeling moet wel humaan blijven. Daarmee onderscheidde Israel zich juist. Het nu mogelijk maken van de doodstraf is een sluitstuk van een zeer gevaarlijke ontwikkeling.

Erosie rechtsstaat

De wet leidde tot veel kritiek van Europese bondgenoten. Zij maken zich grote zorgen over de koers van Israel. Dat is in dit geval terecht. Tekenend is dat de Amerikaanse regering niet kritisch was op het voorstel. Maar de vervreemding van andere Westerse bondgenoten is gevaarlijk, ook voor Israels strategische belangen in de toekomst.

Daarnaast is het ook gewoon heel zorgelijk dat deze wet door het Israelische parlement heen komt. Dat laat zien dat de rechtsstaat ernstig onder druk staat. De wet bevat te veel elementen die ingaan tegen rechtsstatelijke waarden. De kans dat ook onschuldige Palestijnen hier de dupe van worden is groot. De laatste hoop is nu gevestigd op het Israelische Hooggerechtshof. Gezien de problematische aspecten van de wet lijkt de kans groot te zijn dat het hof een stokje gaat steken voor deze wet. Dat zou heel goed zijn. Maar ook de positie van het Hooggerechtshof staat al lange tijd onder druk. Maar dat wetten zoals deze door het parlement heen komen bewijst alleen maar het belang van het hof.